

VID TÄKERN.

Åkrar och fält nedanför Väversunda bada i morgonsolen. Tofsviporna bland fårorna lyfta lågt, slå ned, oupphörligt, över hela åkern. Stigen ned till Tåkern går utmed den lilla kluckande bäcken, vilken är naturligt staket på norra sidan av Norrgården. Skyhöga aspar överskugga guldklungor av kabbeleka. Nu är jag nere på strandängen och följer staketet bort mot Herman Anderssons stuga. En buskskvätta flyger upp och sätter sig på en störtopp i stängslet. Hennes skära bröst lyser, hennes bruna huvud med de kritvita banden och hennes brun- och vitfläckiga rygg ge henne ett lustigt rutigt utseende. När jag närmar mig flyttar hon till nästa störtopp. Hon följer mig.

Luften är mättad av dunster från allt som växer eller förvandlas till jord igen. Dofter av honung och harts blandas med dy och gyttja. Min väg går under ett brett bälte av lågvuxna oxlar och apalar ett tjugotal meter ovan strandskoningen. Där lyfter en storspov, beskriver en halvcirkel utåt, höjer sig ovan vasspiporna, flöjtar sitt obeskrivligt sköna läte och återvänder till stranden. Viporna gå och plocka, skrattmåsar

skräna trätgirigt. Violerna kring stubbarna äro enorma, likaså myggen. Härifrån skymts Tåkern av de höga vassarna, det enda man ser är vattenblänken mellan starrtuvorna. Där simmar en brunanddrake, med ett plask lyfter en gräsand och försvinner bort över sjön.

Nu är jag framme vid stugan. Man har inte ätit frukost än. Vill jag kanske vänta en stund? Så gärna! — Där borta bruka svanarna hållas, säger Herman Anderssons son och nickar bortåt stranden. Med blotta ögat ser jag fyra vita skepnader, vilka i kikaren visa sig vara tvenne svanpar betande på sankängen intill vattenbrynet. Jag fortsätter i samma nordliga riktning. Nedanför stugan går ett smalt vattenspår skuret genom de täta vassarna ut till öppet vatten.

Bort över den kortsnaggade, fjädrande strandtorven vandrar jag. Det är hett, solkatter från vattenblänken leka mig i ögonen, ljuset är bländande. En vipa kastar sig till våders med sitt mjukt klagande ooo-iit, en till svingar sig efter, ännu en . . . De vingla och kantra som svartvita jättejärilar över strandängen, luften är fylld av deras veklagan, en orkester av dämpade säckpipeljud. Ytterst försiktigt går jag i en rak linje mot svanarna. Strandbrynet sjuder och kokar av liv. Det snattrar och skorrar, det plaskar och stänker. Andfåg-larna kärleksgnabbas: en fräsande jakt, en snabbtur över vassen, ett vilt skummande nedslag, fullbordan. Då och då riktar jag kikaren mot svanarna. De beta lugnt som tamsvanar, ett av paren har dragit sig ned

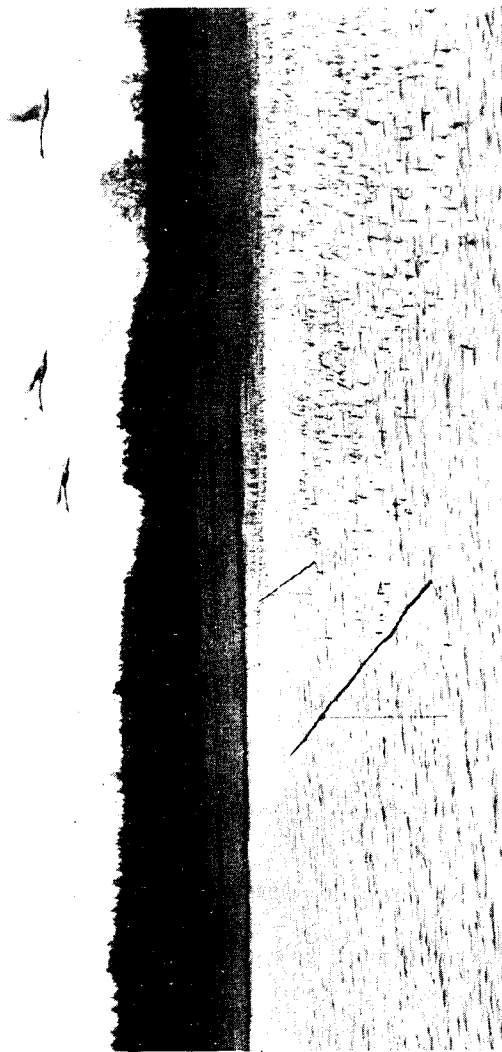

Foto Karl Sandels.

i vattnet och rotar i dyn. Jag drar mig närmare och närmare.

En av viporna lösgör sig från den stora flocken och sveper rakt ned mot mitt huvud som om hon tänkte anfalla mig. Det viner i hennes vingpennor. Med hastiga slag lyfter hon i en båge, dyker åter mot mig. En strandpiplärka drillar lågt över ängen framför mig, i de småvuxna träden högre upp tjucka snöskator. Nu sträcka svanarna på halsen, speja åt mitt håll. Jag står stilla. De lugna sig, beta igen, dra sig ned mot vattnet. Hela tiden kretsar vipan ängsligt kring mitt huvud. Mellan mig och svanarna går ett stängsel rakt ned i vattnet. Det består endast av smala vilande stockar, en i överkanten och en nedanför. Jag är nästan framme. Svannarna ha gått ned i vattnet, de noppa gröna strån från tuvorna. Vippan ängslas. Nu skriker hon till. Svannarna utstöta ett lågt ljud, närma sig varandra, ligga orörliga med huvudena mot mig. Jag rör inte en fena. Vippan cirklar ett ögonblick över paret, faller intill dem på andra sidan stängslet, trippar av och an och plockar som om jag inte funnes till. Tack, lilla vipa. Svannparet fortsätter sin avbrutna frukost. Jag sjunker ned intill staketet, där jag ligger som på den härligaste resår-madrass endast ett tjugotal meter från de stolta fåglarna.

De gräva i dyn, alltid en i taget medan den andra håller vakt. Kärrhöken kommer med snabba vingslag farande över vasskanten, står stilla med högt lyfta vingar som en mygga, svävar i cirklar, sjunker sakta

ned i ett bestånd visset kavedun, lika ljust guldbrunnt som han själv. Svanarna ta inte den minsta notis om honom. De sola sig mätta, speja ibland med sträckta halsar. Kärrhöken lyfter snart, svävar långsamt fram och åter över de gula ruggarna. Solen gassar.

Plötsligt hörs ett sällsamt ljud, en vinande sång som i en telegrafstolpe. Jag är omgiven av miljarder små knott, luften svartnar av dem. Vinet ökar i styrka, knotten stiga från marken i låga virvlande pelare, i plymer, i dansande kaskader. Aldrig har jag sett något liknande. Det sjunger i mina öron, kittlar kring ögon och kinder, stänker som sand mot papperet, på vilket jag söker fånga en skiss av svanparet och paradiset omkring dem. Så sjunka de hastigt ned mot marken igen, äro fullständigt borta.

Svanparet putsar fjädrarna. Kärrhöken har kommit nära under sitt spaningsflyg, han flaxar av och an, det ljusa bandet på hans vingar lyser genomskinligt mot solen, vingpennorna speta rakt till väders när han stannar. Han är grann. Nu stiga knotten igen. Småfågelkören och det surrande vinet, vipornas klagan och alla läten från vassarna . . . det är Tåkerns majsång. Högt i söder blånar Omberg i het solrök. Här kunde jag stanna i evighet . . .

Sjuttiotreåriga Herman Andersson stakar med van hand den flatbottnade båten, ett smalt tråg och direkt kopia av pålbyggnadsmännens urgröpta stockar. Vi glida genom den slingrande rännan, där vattenklövern

skära håriga spiror sticka upp ur det bruna vattnet. Silverbubblor rusa i graderade band mot ytan. Runt om i vassen höras skrik och skrån, pladder och trumpetande. En svan klumpar ut intill fören, bråker ilsket till, simmar i rännan framför oss. Då och då vänder hon huvudet mot oss med ett argsint äärrrk! Skrattnåsar-na väsnas omåttligt, doppingar skjuta över våra huvuden, överallt skrämna vi upp snäppor och andra långbenta småvadare. I den grunda vattenrännan ligga ryssjor.

— Det är långt till öppet vatten nu, säger Herman Andersson. Det där torra året för en tolv år sen växte vassen ut flera hundra meter och fröade av sig och fick fast rot. Vi fick inte en båt i sjön det året. Förr var här bara trindsävskullar och där la vi nät. Nu kan vi bara lägga ryssjor. Jo, vi får sutter och rudder (sutare och rudor). Vi trodde de skulle frysa bort i vintras, men det är ganska gott om dem. I år är det bra med vatten, det kommer att stå sig fint till midsommar. Sothönsen har visst försvunnit, de brukar finnas i hundratal. Men skrattnåsarna är otäcka.

Så skjuter båten ur vassvärlden och Tåkerns glittrande yta öppnar sig framför oss. Trettiofem minuter har färden tagit! En vigg rusar bort över vattnet och lyfter förskräckt. Några enstaka svanar simma här och där. Fågelvärlden i maj trivs bäst i vassarna kring boplatserna. Gästande resenärer ha dragit sina färde, sångsvanarna stannade endast fem dagar i år. Vi staka utmed vasskanten . . . Vid inloppet till vattenrännan

kör Herman Andersson ner en lång stör i botten och knyter en säck över toppen. Ett sjömärke. — Främmande villar så lätt bort sig.

Åter glida vi mellan gula rörväggar. Det är hett som i en ugn. Det dånar av knott bland torrassarna, det grymtar och ropar och drillar där inne i fåglarnas fristad. En svarthakedopping får som en spole fram och tillbaka över oss. Det ångar av dy, späd fräken, brunblommande vass-starr, de varma dunsterna innehålla så mycket liv. Kärrhöken flyter lågt över vassviporna. — Han vittjar ryssjorna, den rackarn, jag har sett'en.

Med snabba steg vandrar jag över strandängarna till prästgården för att få låna nyckeln till kyrkan. Den väldiga gamla nyckeln ligger under en sten vid muren, precis som det skall vara på landet. Väversunda kyrka. Liten och vit ligger den bland månghundraåriga trädjättar. En smal ekdörr med härliga järnsmiden leder in i templet. Det är isande kallt inom de fantastiskt tjocka murarna. Kyrkans inre är så vitt och naket, så helt utan utsmyckning, så imponerande i sin förnäma enkelhet. Den är från 1100-talet och varken om eller tillbyggd. Den lilla kyrkans linjerena skönhet är som en symbol för hela östgötaslätten.

Från Borghamn tar jag den långa underbart vackra vägen över Omberg ned till Alvastra. Vägen löper utmed Vättern högt ovan vattenytan. Veldig fält av gulsippor förgylla sluttningarna uppåt berget, klungor av bingel fylla svackorna ned mot sjön. Vid Västra

väggar kryper jag som vanligt fram till kanten av bråddjupet och storrar ned på grantopparna i avgrunden nedanför. Ett gällt gäak gäak ekar mot berget. Pilgrimsfalken där nere kastar sig ut från sitt ointagliga klippfäste och ger sig ut på rov. Med snabba, klippande vingslag styr han bort över vattnets glittrande solväg.

När jag framemot aftonen åter kommer ut på Ombergs sydsluttningar lysa slånsnåren vita och körsbärsträden stå i full blom.

Följande morgon innan jag reser hem till Stockholm igen hastar jag åter upp på Ombergs hjässa. Samma strålände sol, samma gudomliga värme. Körsbärsträden skina som vita fläckar i alla bergets skrevor. Där nere vilar den bördiga, blonda slätten med städer och byar, kyrkor och gårdar. En anrik kulturbygd, som föder frodiga, fritt växande andar. Jag står och ser ut över slätt och sjö, jag låter bilden etsa sig än fastare i minnet, jag ser på den som man ser på något man är gränslöst rädd att mista. Det är svårt att slita sig därifrån. Men tåget väntar inte. På väg förbi asken över blågula styvmorsvioler stannar jag, vänder mig om och tar farväl av dessa oförglömliga majdagar på Omberg. Ett blått värmedis dallrar över slätten, djupnar och tättnar i fjärran. Jag får ett sista intryck av något oändligt blått — oändligt dyrbart — oändligt kärt.